

PAMÁTKOVÝ POSTUP (Npam)

Návrh postupů pro uplatnění Lednické krajinářské školy v památkách zahradního umění

Předkládající organizace:

Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta, Valtická 337, 691 44 Lednice

Autoři předkládaného výstupu:

Doc. Ing. Přemysl Krejčířík, Ph.D., Ing. Kamila Krejčíříková, Ph.D., Ing. Martina Štěrbová

září 2025

Oponent 1: Ing. Martin Weber, Výzkumný ústav pro krajinu, v. v. i., Květnové náměstí
391, 252 43 Průhonice

Oponent 2: Ing. Ina Truxová, Národní památkový ústav, generální ředitelství, Liliová
219/ 5, 110 00 Praha 1 – Staré Město

Památkový postup byl vytvořen v rámci projektu „Významná a neřešená témata krajinářské architektury“, reg. č. DH23P03OVV053, podpořeného Ministerstvem kultury ČR v rámci programu NAKI III – programu na podporu aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity na léta 2023 až 2030.

I. Cíl památkového postupu

Cílem památkového postupu je popsat způsoby použití kompozičně výrazných taxonů dřevin, které se objevují v památkách zahradního umění a krajinářské architektury a jsou specifické pro Lednickou krajinářskou školu. Jedná se především o introdukované exotické dřeviny, které jsou odlišné od domácích svými estetickými vlastnostmi – habitem, barevností, texturou, strukturou. Nalezením a definováním pravidel a po staletí vyzkoušených a zažitých postupů získáváme cenný zdroj informací především pro účely péče a památkové obnovy, ale také pro uplatnění v moderních kompozicích současnosti.

II. Popis památkového postupu

Základem je podrobné studium, rozbor i kritické zhodnocení tvorby významných osobností v oboru. Každé autorské dílo je v určitých ohledech specifické, ale v mnohých případech bývá složité rozlišit, jak propracovaná kompozice v současnosti je, a jaká je ve skutečnosti role konkrétního kompozičně významného prvku (v tomto případě taxonu dřeviny).

Závěr těchto analýz by měl definovat postupy, jak při výsadbě přistupovat k obnově zanikající kompozice – zda je nutné striktně dodržet vysazení nových jedinců do původního místa, nebo je přípustná odchylka, či nahrazení jiným taxonem.

Obečnému sortimentu dřevin se věnoval Pejchal a Štefl 2020 v Metodické pomůcce k uplatnění autenticity dřevin v památkách zahradního umění¹.

Sortiment domácích i introdukovaných rostlin v Lednicko-valtickém areálu, popsany ve dvou publikacích², je základem introdukce dřevin do českých zemí v 19. a první polovině 20. století.

Úvod do problematiky

Tradice Lednické krajinářské školy³ sahá hluboko do období přelomu 18. a 19. století a navazovala na tradici tovaryšské výuky v zámeckých zahradách. Součástí zahradnického vzdělání byly i studijní cesty. První dochovaný záznam o cestě za vzděláním je v roce 1653, kdy byli vysláni čtyři zahradníci na studijní cestu do ciziny⁴. V zámeckém parku v Lednici a širším areálu probíhá od roku 1895 institucionalizovaná výuka na Vyšší ovocnické a zahradnické škole. Předmětem výuky byla dendrologie, speciální botanika a zahradnictví,

¹ PEJCHAL, Miloš - Lukáš ŠTEFL. 2020.

² KREJČÍŘÍK et al. 2015. a PEJCHAL, Miloš a Přemysl KREJČÍŘÍK. 2015.

³ V tomto případě chápeme pojem Lednická krajinářská škola obecně pro postupy projevů tvorby v celém průběhu utváření Lednicko-valtického areálu a na něj navazující historii vzdělávání. Zdeněk Novák vymezil pojem „lednická škola malířsko-krajinářského slohu“ ve článku NOVÁK, Zdeněk. 2023.

⁴ NOVÁK, Zdeněk. 2004. s. 405

spolu s výukou kreslení, perspektivy a stínování (Schattenlehre) nebo specializované malby rostlin, ale i teorie a vývoj zahradní architektury s popisem zásadních krajinářských děl Evropy⁵. Ve stejném areálu probíhá vzdělávání dodnes, v rámci vysokoškolského studia.

Níže zpracované památkové postupy specifické pro Lednickou krajinářskou školu jsou vytvořeny i pro obecné použití v památkách krajinářské architektury založených v 19. a 20. století. V návrzích některých krajinářských architektů vystudovaných na Vyšší ovocnické a zahradnické škole v Lednici, a pozdější Vysoké škole zemědělské⁶ a Mendelově univerzitě, lze nalézt typické prvky, které jsou průkazně inspirované zámeckým parkem a komponovanou krajinou v Lednici. Důkazem je popis tvorby konkrétních absolventů v rámci kapitoly Podrobný popis ověření památkového postupu v praxi.

Stanovení metody

Památkový postup je navržen v jednotlivých krocích:

- 1) Shromáždění historických podkladů pro památkový objekt
- 2) Identifikace použití dřeviny v krajinářské kompozici
 1. stupeň – použití dřeviny v kompozici nelze jasně definovat
 2. stupeň – použití dřeviny v jednoduché kompozici
 3. stupeň – použití dřeviny ve skupinové kompozici
 4. stupeň – použití dřeviny v malířsko-krajinářské kompozici
 5. stupeň – použití dřeviny v malířsko-krajinářské kompozici s předchozím slohovým vývojem
- 3) Zaznamenání informací
- 4) Obnovení
 - Substituce výsadby jedince v místě původního růstu
 - Striktní substituce
 - Substituce přibližná
 - Substituce volná
 - Substituce jedince se změnou taxonu
 - Substituce příbuzným nebo vzhledově podobným taxonem
 - Substituce funkčně odpovídajícím taxonem
- 5) Zachování

Výstupem památkového postupu je textová část popisující vlastnosti dřevin v kompozici, mapový podklad s vyhodnocením dřevin a tabelární částí. Tyto informace mohou být součástí Architektonicko-historického průzkumu památky zahradního umění nebo dílčích dokumentací sloužících jako podklad k povolení ke kácení nebo výsadbám.

Komentář k jednotlivým krokům památkového postupu:

⁵ RECHT, Hans, 1976. s. 16-19.

⁶ Viz skript pro výuku SCHOLZ, Jaromír – MACHOVEC, Jaroslav (ed.). 1955.

Shromáždění historických podkladů pro památkový objekt

Pokud existuje pro areál stavebně historický průzkum (dále SHP), jsou mapové podklady shromážděny v něm. Pokud SHP není zpracován, je nutné postupovat podle metodiky tvorby SHP⁷ nebo Architektonicko-historického průzkumu památky zahradního umění⁸. Hlavním podkladem jsou inventarizace dřevin, ideálně zpracované podle Metodiky hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče.⁹

Pro potřeby klasifikace kompoziční hodnoty je třeba rozšířit hodnocení o stanovení kompoziční hodnoty jedince, která vychází z příbuzného Památkové postupu pro uplatnění zájmů a cílů památkové péče u objektů zahradního umění s vysokým podílem sbírek.¹⁰

1. Mimořádně cenná dřevina

má podmiňující význam pro kompozici prostoru a je nositelem významných estetických vlastností (výrazná solitéra, skupina či akcent)

2. Dřevina cenná z hlediska kompozičních principů a jejich celoobjektového uplatnění

(lemy průhledů, porostní pláště, charakteristická dřevina kompozice, clony aj.)

3. Dřevina cenná z hlediska kompozičního detailu

(v rámci menších ploch objektu většinou bez vztahu k celkové kompozici)

4. Indiferentní dřevina

nepřímý kompoziční význam eventuelně význam v určitých případech možný

5. Nevhodná dřevina

nerespektující kompozici, rušivá

V poznámce musí být zanesena informace, zde se jedná o roubovanou rostlinu. Dále pečlivěji zapisovat odlišnosti z použití odlišného způsobu u výsadby.

⁷ Viz postup BERÁNEK, Jan – MACEK, Petr, 2015. s. 13-14.

⁸ Viz postup KREJČÍŘÍK, Přemysl – PEJCHAL, Miloš. 2015. s. 12-15.

⁹ PEJCHAL, Miloš – ŠIMEK, Pavel. 2018.

¹⁰ STAŇA, Ivan – KOHLOVÁ, Jana. 2024. s. 4.

Identifikace použití dřevin v krajinářské kompozici

Na základě porovnání s ostatními získanými dokumenty, případně terénního šetření, je nutné rozhodnout, zda byly jednotlivé získané plány opravdu zrealizovány a je možné je použít k dalším analýzám. Často totiž pro daný objekt vzniklo více návrhů na úpravu určité části kompozice a stavebník z nich vybíral, případně došlo ke změnám v průběhu realizace.

Jednotlivé dřeviny použité v kompozici jsou komponovány ve vzájemných interakcích a vytváří několik stupňů propracovanosti kompozice. S každým stupněm je kompozice propracovanější a pracuje s více aspekty krajinářské tvorby.

Aby bylo možné stanovit adekvátní péče o památku krajinářské architektury, je nutné podrobnou analýzou a dostupnými nástroji identifikovat a popsat, jakou roli jednotlivé dřeviny v kompozici mají.

Pro jasnou definici je v rámci metodiky stanovena stupnice.

Identifikace použití dřevin v krajinářské kompozici

1. stupeň – záměr použití dřeviny v kompozici nelze jasně definovat

Kompozičně výrazná dřevina je pravděpodobně náhodně vysazena, nemá žádné kompoziční vazby, neopakuje se. Dřevina sama o sobě působí jako akcent habitem, barevností, texturou, strukturou, ale propracovanější kompozice není jasně patrná, nebo není dochovaná. Ačkoliv se v objektu nachází několik podobně výrazných dřevin, nejsou vzájemně propojeny žádnou vazbou a nevytváří jasně patrnou kompozici. Jedinec se obvykle neuplatňuje v dálkových pohledech celoojektového významu.

Typickým příkladem je strom na okraji porostu.

2. stupeň – použití dřevin v jednoduché kompozici

Dřeviny jsou vysazeny vedle sebe bez výraznější interakce. Může se jednat o sbírku vysazenou v řadách nebo nahodile vedle sebe bez kompozičního záměru, který by dřeviny esteticky uspořádal podle textur, struktur, barevností. Někdy byly rostliny vysazeny vedle sebe tak blízko, že srostly v souvislý porost, a kompozice zcela zanikla.

Přítomnost kompozičně výrazných dřevin může v některých případech naznačovat i původní uspořádání s určitým záměrem, které je ale ve vysokém stupni rozpadu, nebo téměř zaniklo. Většina původních kompozičně výrazných dřevin mohla být již dříve odstraněna.

Rekonstrukce takové kompozice je velmi problematická: často lze obtížně doložit v terénu, může být však zachycena v historických dokumentech nebo na leteckých snímcích.

Typickým příkladem jsou stromy v kompozici, která nebyla udržována, a plocha zarostlá náletovými dřevinami, např. sbírky exotických dřevin v Arboretu u Prostředního rybníka v Lednicko-valtickém areálu. Příkladem rozpadlé zanikající kompozice je také park u zámku Belvedere.

Typickým příkladem sbírky začátku 19. století je zámecká zahrada v Niměřicích, kdy nebyla ještě dostatečně známa estetická hodnota introdukovaných dřevin, nebo jak se budou vyvíjet estetické kvality domácí dřeviny s genetickou odchylkou. Jednotlivé rostliny s neobyčejně vysokou hodnotou sbírkovou, protože se zde jedná prokazatelně o genetický materiál z prvointrodukcí nebo sběrů původních kultivarů, který mohl sloužit pro další selekce před stabilizací vybraného jedince, jako matečné rostliny pro další množení. Další příklady jsou Americká zahrada v Chudenicích, Arboretum ve Křtinách a Řícmanicích.

3. stupeň – použití dřevin ve skupinové kompozici

Jednotlivé dřeviny jsou vysazeny jako solitéry či do skupin, vytváří jednoduché scénérie, které mohou rostliny vzájemně interagovat. Kompozice je jasně viditelná, rostliny se skládají vedle sebe, mají zajímavou barvu, texturu a strukturu. Dřeviny se uplatňují pohledově i z dálky, nicméně chybí hlubší kompoziční záměr s prací v prostoru a zapojení dalších jevů (programová práce s osluněním, nasvícením scénérie).

Typickým příkladem je zámecký park ve Slatiňanech, který je jedním z vrcholů komponování druhově bohatých skupin. Podobně zámecké parky v Buchlovicích, Podzámecká zahrada v Kroměříži, Lešná, Stromovka v Praze.

4. stupeň – použití dřevin v malířsko-krajinářské kompozici

Kompozice rafinovaně pracuje s prostorem i časem: proměňuje se v průběhu dne či roku, při změně počasí nebo světelných podmínek. Rostliny jsou vysazeny se záměrem působit nejen kontrasty, texturou, strukturou nebo barvou, ale navíc je zřetelná citlivá práce s měřítkem, anamorfózou a světlem. Zřetelně tedy můžeme rozpoznat tzv. jevy vytvářející záměrnou specifickou atmosféru, což je (minimálně prozatím) vrchol umění použití dřevin v zahradním umění.¹¹

V předchozím stupni kompozice není postavená na práci s jevy, ale rostliny mohou mezi sebou interagovat. Může tam být určité kompoziční napětí, ale neproměňuje se v čase – tato skutečnost je rozhodující pro zařazení do dané kategorie.

Typickým příkladem je zámecký park v Průhonicích, který byl založen v jedné fázi, proto se nemusí zohledňovat předchozí etapy vývoje. Podobným případem je zámecký park na

¹¹ NOVÁK, Zdeněk. 2023. s. 8–10.

Sychrově, kde je propracovaná práce se světelnými efekty a předchozí fáze vývoje nejsou zásadně relevantní.

5. stupeň – použití dřevin v malířsko-krajinářské kompozici s předchozím slohovým vývojem

Kompozice je postavená na malířsko-krajinářské škole předchozího stupně, ale posuzovaná krajinářská úprava nebyla založena v jednom období a prošla slohovým vývojem, což je rozhodující pro přístup k obnově památky a musí být zohledněno v návrhu péče i obnovy.

Použití rostlin je propracované na úrovni celého objektu a může být složeno z více kompozičních celků, které spolu navzájem vytváří harmonický celek.

Typickým příkladem je zámecký park v Lednici, který prošel slohovým vývojem od renesance, přes barokní a klasicistní úpravy, které jsou v kompozici parku patrné.

Kompozice v krajině Národního Hřebčína v Kladrubech nad Labem jsou zasazeny do klasicistní krajiny a část Mošnice je příkladem malířsko-krajinářské kompozice. V roce 1973 byla autentická kompozice poškozena vysazením smrkových porostů pro účely lovu bažantů, čímž se téměř smazaly původní kompoziční vazby na dominanty vně Mošnice. Poškozující vrstva byla odstraněna a nebude obnovena, protože poškodila původní hodnoty kompozice.

Zaznamenání informací o kompozičně významném jedinci

Při historických průzkumech a rozbořech památek krajinářské architektury se často setkáváme se zásadním problémem, a to je nedostatek informací o estetickém významu použitých dřevin. Je třeba si připustit, že většina historických objektů v průběhu času dospěla zásadních změn od vypracování návrhu k současnému stavu. Změny probíhaly při realizaci i následné péči. Pozdější intervence velmi často změnily záměr a postupně jej od výjimečných záměrů převádí do průměru. Proto je důležité pracovat s původními návrhy a pochopit důvody změn. Mnohdy je provedl sám autor a zůstaly nezaznamenány v archiváliích. Proto je důležité znát podobné projekty, které autor navrhl a jsou dochované. Tomu slouží i popisy o specifickém použití daného taxonu v jiném objektu. Jedním z nejucelenějších souborů použití velkého množství taxonů je právě zámecký park v Lednici a připravuje se v Průhonicích¹².

Vzácně jsou zaznamenány případy, kdy zahradní plán vyhotovil architekt jako návrh, nebo který byl na studijní cestě, kde bylo potřeba zachytit významné myšlenky ze studované zahrady včetně dřevin. Známy německý krajinářský architekt Friedrich Ludwig von Sckell (1750–1823) do plánů kreslil rostliny tak, že bylo možné rozpoznat charakteristické jehličnany, listnaté habity stromů členil podle charakteru použití na prostorotvorné, u kterých používal obecný tvar korun s různou intenzitou zelené barvy. Odlišoval sloupovité stromy na okrajích porostů jako pohledové cíle (zatím bez vyznačení trasy pohledů) či smuteční vrby s převislými větvemi podél vodních prvků. Koncept návrhu byl zachycen na velkých formátech papíru konturami tužkou nebo inkoustem a vybarvené akvarelem. Stromy a louky byly v odstínech zelené, vodní plochy modré a budovy s červenými střechami. Tento standard barev se používá dodnes. Zároveň jsou plány opatřeny měřítkem a jsou nakresleny přesně a velmi detailně.

Jeho student Bernhard Petri (1767–1853), autor krajinářské proměny zámeckého parku v Lednici, připravil na své studijní cestě několik plánů anglických parků. Na akvarelových plánech jsou zachyceny siluety habituálně výrazných dřevin. Petri používá pro rostliny větší paletu barev než Sckell, od žluté po tyrkysové, aby zachytil větší počet druhů. Tento způsob kresby používá i jeho žák Lorenz Vogel. Autor plánu z roku 1805 a Franz Lolla na pozdějším rozšíření vodní plochy na sever od původního koryta řeky Dyje. Oba dva Petriho pomocníci, kteří mu pomáhali kreslit krajinářské plány, byli po absolvování několikaletého školení u inženýra Karla Rudzinského v roce 1803 jmenováni za inženýry.¹³ Nejednalo se o obdobu vysokoškolského titulu, jak jej známe dnes, ale dokládá to historii vzdělávání na panství Liechtensteinů a postupnou kultivaci zahradní kultury. Franz Lolla v mapách poprvé zachycuje pohledy, které popisuje, kam směřují nad tečkovanou čarou. Jedná se o jasný doklad vědomého komponování prostoru se zapsáním kompozičního cíle

¹² *Analýza aplikace malířsko-krajinářských principů v kompozici Průhonického parku* [interaktivní specializovaná mapa s odborným obsahem]. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2025.

¹³ ŠABATOVÁ, Lenka. 2021. s. 50–80.

v krajinářských plánech. Některé pohledy nemají dokončenu stavbu a její lokace je jen naskicována tužkou.

Podobně pracoval na své studijní cestě švédský architekt Fredrik Magnus Piper (1746–1824), který v roce 1779 v zahradě ve Stourhead do kompozice zachytil významná kompoziční propojení mezi stavbami tečkovanou čarou.

Do dokonalosti dovedl prezentaci návrhu Humphry Repton (1752–1818), který začal vyjadřovat návrhy před a po (flip – flap) na akvarelech se současným stavem, který se odklopil a pod ním byla nová navrhovaná scénérie. Repton své návrhy prezentoval jako krásné knihy, pojmenované podle červené kůže, v níž byly některé z nich vázány. Obsahovaly mapy, plány, průzkumy a architektonické prvky spolu s vysvětlujícími pasážemi, které nastiňovaly jeho teorii zahradní architektury. Je zajímavé, že techniku flip-flap použil i autor prvního doloženého záměru obnovy krajiny s popisem změn, ale i s pokyny pro rozmístění stád koní v dnešním Hřebčíně v Kladrubech nad Labem kolem roku 1780, tedy před Reptonem.¹⁴

V 19. století bylo standardem připravit nákres celkové situace zahrady, ale většinou bez osazovacího plánu. Osazovací plány se začínají sporadicky objevovat s institutizací zahradnického školství a výukou architektů pracujících jako specialisté pro několik objednatelů. Osazovací plány nahrazovali architekti přípravou axonometrických pohledů, kde byly rostliny vyobrazovány realisticky, a z nich je možné odvodit navrhované rostliny.

František Thomayer připravil v roce 1903 plán pro sady v Kyjově s návrhem na odstranění nepřístojných stromů.¹⁵ Plán obsahuje zákres půdorysu cest a jednotlivých stromů s označením barvou. Zeleně je strom k ponechání a červeně k odstranění.

Jedny z prvních osazovacích plánů vytvářel Josef Kumpán (1885–1961) v roce 1926 pro park Jiráskovy sady ve Hradci Králové, kde zaznamenává do půdorysu současného stavu popiskou navrhované rostliny k vysázení.

V současné době máme dostatek metodických pokynů, jak s památkami pracovat a vytvořit dostatečné podklady pro zaznamenání historie pro péči a budoucí rozvoj.

Pro vypracování grafických podkladů z inventarizace a klasifikace dřevin¹⁶ je vhodné využít metodiky Studie obnovy památky zahradního umění – ideová fáze projektové přípravy.¹⁷

I když máme historické podklady a historické plány, informace o kombinacích rostlin a plánování záměru popsanych architektem, jakým způsobem se mají jednotlivé rostliny v kompozici uplatňovat, je poměrně vzácné. Textový popis pro návrh, který je proměnlivý

¹⁴ KREJČÍŘÍK, Přemysl – SEDLÁČEK, Jozef – KLEPÁRNÍK, Radim. 2024. s. 584-591.

¹⁵ THOMAYER, František. 1903.

¹⁶ PEJCHAL, Miloš – ŠIMEK, Pavel. 2018.

¹⁷ PAVLAČKA, Radek. 2017.

v čase a závisí na mnoha dalších okolnostech, je velmi obtížné napsat, proto volili tvůrci zahrad v historii grafické vyjádření pomocí kreslených pohledů a axonometrií.

Pokyn pro památkový postup – v textové zprávě k průzkumu nebo projektové dokumentaci bude popsán význam vybraných kompozičně významných dřevin.

Příklad:

Významné solitéry – jak se druh uplatňuje v kompozici

Příklad: *Fagus sylvatica* 'Atropunicea' se v zámeckém parku v Lednici uplatňuje v dálkových pohledech na minaret a v určitých částech kompozice přebírá funkci pohledového cíle minaretu, když minaret není záměrně vidět a je překryt porosty stromů. Další jedinci jsou v parku komponováni tak, že jsou na ně směřovány komponované pohledy a slouží pro orientaci v prostoru parku. Viz tabule 1 v příloze.

Skupina červeně rašících listnatých dřevin v kontrastu s šedivými tóny jehličnanů.

Významné kombinace taxonů ve skupinách ve vzájemné interakci

Barevné kompozice červenolistých kultivarů *Fagus sylvatica* 'Atropunicea', *Acer platanoides* 'Schwedleri' jsou použity v kontrastu vůči šedým barvám jehličnanů *Picea pungens* 'Glauca', *Pseudotsuga menziesii* 'Glauca', *Abies concolor* a v podrostu modrošedě kvetoucích *Syringa vulgaris*. Z listnatých dřevin zde byla vysazena historicky *Tilia tomentosa*, naroubovaná paradoxně na vzácnější Severoamerickou rostlinu *Tilia moltkei*, která posloužila jako podnož. Původní strom dnes neexistuje a byl ještě za života nahrazen přibližnou substitucí. V pozdějších etapách vývoje (po roce 1980) byl do prostoru vysazen *Acer platanoides* 'Crimson King' – červenolistý kultivar a stříbřitý *Sorbus aria* 'Magnifica', které rozšířily paletu o novější kultivary, ale kompozice byla nepoškozena, naopak rozvinuta.

V kontrastu k červeným a šedým barvám byly vysázeny výrazně na podzim barvící dřeviny jako akcenty. V minulosti je známo pěstování *Cercidiphyllum japonicum*, ale to uhynulo před rokem 1980 a není možné je obnovit z důvodu změny klimatu a extrémně vysychavému stanovišti. Tento taxon zatím nebude nahrazen. Další výrazný akcent keř *Photinia villosa* se v kompozici stále uplatňuje. Při podzimním barvení se překlápí červené barvy do oranžových a působí vůči stálezeleným šedavým jehličnanům kontrastně. Podobně červeně barví domácí *Sorbus torminalis*.

Proměnlivost barevných kombinací probíhá od jara do podzimu s unikátním začleněním *Acer platanoides* 'Schwedleri', který barví na jaře červeně a později ve vegetaci je barva listů tmavě zelená a na podzim na rozdíl od původního druhu barví oranžovo-červeně.

Jako další stupeň pro zachování historické hodnoty je třeba zaznamenat, jestli rostlina byla roubovaná a jak byla vysazená, a údaje o kultivaci, které jsou podstatné pro poznání objektu, pro zachování historické paměti místa. Viz tabule č. 3 a 4.

V textovém záznamu by se měly objevit i informace o zajímavých způsobech výsadby. Například vzrostlé stromy byly v zámeckém parku vysazovány šikmo, především *Quercus robur*. Účelem bylo dodat kompozici zajímavost a stromům zajímavý tvar růstu od okolních stromů. Specificky se tak vysazovaly asi 40 let staré duby o výšce cca 10–12 metrů a jejich kmen je nakloněný a terminál roste kolmo k zemi. V parku je několik posledních jedinců na břehu mezi rybníkem a okružní cestou.

Dalším specifickým prvkem lednické krajinářské školy je vysazování velmi vzrostlých jedinců, kteří mají kořenový systém asi 50 cm nad terénem. Jedná se o *Quercus robur* na parteru. Stromům to dodávalo starší a zajímavější vzhled. Výjimečný je příklad *Sophora japonica*, kdy se odhrabáváním zeminy z kořenů vytvořily výrazné kořenové náběhy.

Obnovení kompozičně významného jedince

Významným impulzem ve vývoji práce s vegetačními prvky a jejich obnovou byl článek 11 Florentské charty: "Kontinuální údržba historických zahrad je prvořadou činností, a to nezbytně kontinuálního charakteru. Vzhledem k tomu, že hlavním materiálem jsou rostliny, je možné udržovat dílo v dobrém stavu dílčími náhradami a – v dlouhodobém výhledu – cyklickou obnovou (holosečí a novou výsadbou, respektive umístěním již vyvrážděných rostlinných jedinců)." (Poláková, 2007, s. 130).

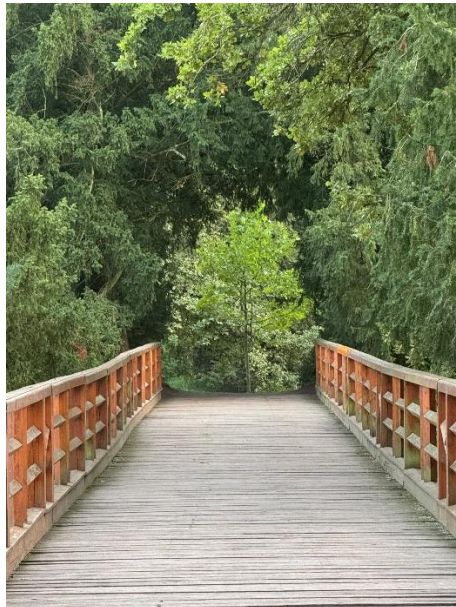
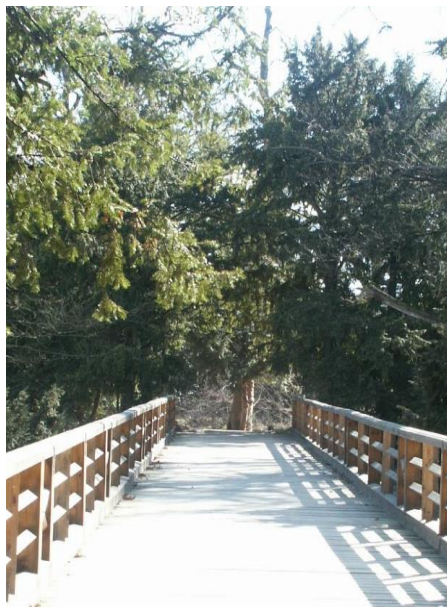
Dle Florentské charty by měl být kompozičně významný jedinec nahrazen jiným. To se děje dvěma způsoby – jedinec stejného taxonu se vysadí jako náhrada jedince a kompozice se zásadně nezmění, jen se sníží historická hodnota. Ve druhém případě je taxon nahrazen jiným a změna je větší, ale ta může být odůvodněna změnou stanoviště, klimatickou změnou nebo z jiného vážného důvodu.

Substituce výsadby jedince v místě původního růstu

Tento přístup se zaměřuje na umístění nového jedince stejného taxonu v rámci kompozice.

Striktní substituce

- Princip: Nový jedinec je vysazen přesně na místo původního významného jedince.
- Použití: Nezbytné tam, kde je jedinec pohledově exponován z více stran a přesná lokace je klíčová pro zachování neporušené kompozice.

Původní jedinec platanu. Obnovený jedinec ve stejné stopě.

Obnova platanu v místě pařezu. Pohled přes dlouhý most, kde se jedinec výrazně uplatňuje.

Substituce přibližná

- Princip: Nový jedinec je vysazen ve vzdálenosti zhruba do dvou metrů od původního místa.
- Použití: Vhodné pro dřeviny uplatněné z jedné až dvou stran, kdy mírný posun nenaruší jejich působení v kompozici.

Dub obnovený ve stopě v pohledu z cesty vypadá součást koruny původního jedince. Po odkácení původního jedince bude plnit jeho roli.

Jiný způsob předsazení mladého jedince. Oba jedinci mohou na stanovišti existovat vedle sebe.

Substituce volná

- Princip: Jedinec je vysazen volně v rámci dané kompozice, nikoli na přesně dané místo, ale stále plní svoji kompoziční úlohu.
- Použití: Aplikuje se, pokud není nutné dodržet striktně původní lokaci pro zachování estetického účinku; umožňuje pružně reagovat na změněné podmínky v místě výsadby.

Dožívající jedinec dřezovce trojtrnného byl nahrazen mladšími výsadbami, protože vedlejší platan má širší korunu a nelze je vysadit společně.

Substituce jedince se změnou taxonu

Tento přístup se volí v situacích, kdy není možné nebo vhodné vysadit původní druh. Například sazenice původního taxonu není dostupná. Změnily se podmínky a původní druh již není dostatečně odolný (např. vůči klimatické změně) a podobně.

Substituce příbuzným nebo vzhledově podobným taxonem

Princip: Původní druh je nahrazen taxonem vzhledově a habituálně velmi podobným, který jej dokáže plnohodnotně nahradit bez zásadní proměny kompozice.

Příklad: *Fagus sylvatica* 'Atropunicea' může být nahrazen taxonem *Fagus sylvatica* 'Tricolor'.

Cíl: Zachovat vizuální charakter kompozice, doplnit skupinu nebo zaznamenat informaci o provedené výměně.

Substituce funkčně odpovídajícím taxonem

Princip: Nově vysazená rostlina nemusí být původnímu taxonu vzhledově podobná, ale v kompozici plní stejnou úlohu, jakou jí určil původní tvůrce.

Použití: Když nelze použít ani původní, ani vzhledově podobný taxon, ale je třeba zachovat ducha původního kompozičního záměru.

Příklad: obnova Vejmutovkové aleje u Nového dvora u Valtic. Původní druh *Pinus strobus* – borovice vejmutovka, odtud je i její pojmenování uvedené i v nominační dokumentaci UNESCO, byla několikrát podsazena, ale rostliny se nedaří pěstovat. Dokonce již jednou proběhla změna vysazovaného taxonu na smrk pichlavý – *Picea pungens*, který také nepřežil z důvodu suchého vzduchu v letních maximech. Po několikátém pokusu je návrh na změnu taxonu na cedr *Cedrus libani*, který má vlastnosti přežít i na tomto stanovišti. Motto obnovy je zachovat princip pokusného vysazování nových druhů a jejich ověřování v Lednicko-valtickém areálu. Zatím se tato možnost ověřuje.

Cíl: Zachovat ducha inovativnosti, na kterém vznikla současná podoba Lednicko-valtického areálu – tedy nutnosti přizpůsobit se změnám klimatu. Od 15. století je Lednicko-valtický areál místem, kde tvůrci krajiny reagují na změnu klimatu. Nejprve na oteplení po Malé době ledové a později na potřeby společnosti. To se propisuje do krajiny změnou sortimentu dřevin. Vejmutovková alej byla součástí hledání dobového sortimentu dřevin, který bude lépe snášet klimatické změny. Místo je striktně vymezeno v prostoru a funkce bude zachována, což se u chřadnoucích *Pinus strobus* nedá přepokládat.

Substituce nebude provedena

Ve specifických případech, kdy není vhodná náhrada za daný taxon – například se změnila hmota jedinců v kompozici, taxon je těžko nahraditelný a z důvodů klimatické změny již nemůže na místě vegetovat – nemusí být výměna provedena vůbec. Rozhodnutí nenahradit vybraného jedince bude odůvodněno v textové zprávě.

Zachování

Na základě vypracovaného plánu péče o památku zahradního umění bude explicitně zmíněn přehled kompozičně významných dřevin uplatňujících se výrazně v kompozici objektu a popsán způsob jejich zachování v památce zahradního umění tak, aby nedošlo k degradaci původního záměru.

Zachování původních jedinců v kompozici je vhodné do doby, než jedinec odumře nebo je nutné jej nahradit z bezpečnostních nebo jiných důvodů. Rozhodnutí o ponechání či odstranění jedince záleží na vyhodnocení jeho zdravotního stavu dle vyhodnocení na základě inventarizačních metod.¹⁸

¹⁸ VELEBIL, Jiří a kol. 2016.

Případové studie

V případech, kdy se jedná o významné jedince s vysokou kompoziční a kulturní hodnotou, je možné na místě ponechat torzo, pokud nese kulturní hodnotu. Například se jedná o naroubovanou rostlinu. Tímto příkladem je například *Fagus sylvatica* 'Atropunicea' v zámeckém parku v Lednici před minaretem. V roce 2025 je rostlina dva roky mrtvá, ale stále je ji možné považovat za doklad vývoje parku a jeho autenticity. Rostlina je pravidelně kontrolována. V krátkodobém časovém úseku bude nahrazena do stejné pozice ideálně stejně naroubovaným jedincem. Viz tabule č. 1 a 2.

Pokud jsou v objektu použity rostliny jako významný kompoziční prvek (pohledový cíl nebo významná kompoziční dominanta, součást skupiny), neměl by být stejný taxon dál používán jinak než substituce původního jedince. Nepřípustné je novodobé použití stejného taxonu ve skupinách nebo v jiném použití. Výsadba stejného taxonu v jiném kontextu by byla degradací historické kompozice a potlačení původní myšlenky.

V Zámeckém parku v Lednici byl dlouhodobý problém, že se vysazovalo několik dřevin do stejného místa, kde rostlina původně rostla, a to když rostlina ještě žila. Například je to *Sorbus torminalis* na Anglické cestě k minaretu, který ještě předtím, než odumřel, měl vysazeny tři nové sazenice, které ho měly nahradit. Bohužel tyto pokusy nejsou pro zachování kompozice vhodné a měly by být v těchto významných případech, kdy se jedná o naprosto exotickou rostlinu, která je vysazena v kompozici s přesnou rolí, odmítnuty a rostlina odstraněna a vysazena na původní místo. Je vhodnější vysadit jednu sazenici a té se pěstebně věnovat. Dnes jsou všechny tři sazenice poškozeny a pravděpodobně se nedožijí dospělého věku. Nerespektováním původního schématu výsadby dochází ke zkreslení kompozice a posunutí jejích významů.

Pro zachování památkové hodnoty se tato část stírá. Proto je lepší počkat, až rostlina odumře, odstranit pařez a na jeho místě vysázet novou rostlinu podle postupu výše. Ale jsou i případy, kde se dá pracovat jinými způsoby.

Tab. 1 Lednická krajinářská škola - specifická výsadba stromů a jejich obnova

Červenolistý buk před minaretem, Lednice

Torzo buku po odstranění kosterních větví z důvodu mechanické stability (XII. 2020).

Fáze rozpadu – živé torzo (X. 2022).

Zcela mrtvý jedinec (X. 2025)

Červenolistý buk je jedním z kompozičně nejdůležitějších stromů v zámeckém parku v Lednici. V jistých chvílích při průchodu parkem, když je minaret skryt v porostu, přebírá funkci pohledového cíle za minaret. Z tohoto důvodu je nutné vysadit jedince přímo do místa, kde byla původní rostlina. Proto je ponecháno torzo, které na místě postupně odumírá. Strom je autentická rostlina s roubováním na patě ve výšce asi 70 cm. V budoucnu bude nahrazen stejným taxonem včetně místa roubování.

Tab. 2 Lednická krajinářská škola - specifická výsadba stromů a jejich obnova

Zámeček Belvedere, Valtice

Tři duby u vstupu u záměčku (I. 2021).

Výsadba nových jedinců (IV. 2021)

Fáze kácení – torza by neplnila estetické parametry památky (I. 2021).

Před záměčkem Belvedere u Valtic byly od jeho dostavění (cca 1806) vysazeny duby, které z jižní strany stínily vstup do záměčku. Proto nemohly být vysazeny severně od vstupu a nahrazeny novými jedinci, protože by neplnily původní záměr. Z tohoto důvodu byly v lednu 2021 odstraněny původní duby (hrozilo jim zřícení kvůli jejich mechanické stabilitě). Než aby bylo ze stromů zachováno torzo, které by mohlo dále plnit ekologické funkce, byly kmeny odstraněny a nahrazeny novými jedinci. Jejich koruna bude ještě zapěstována, aby se podobaly původním jedincům. Dva duby byly sesazeny do jedné výsadbové jámy, podobně jako u odstraňovaných jedinců.

Tab. 3 Lednická krajinářská škola - specifická výsadba stromů a jejich obnova

Způsoby roubování – podle výšky roubování jsou specificky roubovány kulturní rostliny

Lípa krymská (*Tilia euchlora*) naroubovaná na patě kmene, Jevíčko (2025).

Javor klen (*Acer pseudoplatanus* 'Variegata') naroubovaný asi v 1,2 m výšky, Český Krumlov, (X. 2025).

Javor mléč (*Acer platanooides* 'Schwedleri') naroubovaný v 2,2 m výšky, Hradec Králové (2025).

Stopy po roubování jsou důkazem o kulturním původu jedince. Od způsobu roubování se odvíjí i způsob použití rostlin. I samo roubování je zajímavým fenoménem a projevem zahradní kultury, který je součástí naší kulturní historie. Stopy na kmeni je možné využít v kompozici, jako zajímavý detail. Při obnově jedinců s vysokou kulturní hodnotou je vhodné dodržet způsob a výšku roubování.

Tab. 4 Lednická krajinářská škola - specifická výsadba stromů a jejich obnova

Vady roubování – specifické problémy s roubovanými rostlinami

Jírovec (*Aesculus* sp.), Woerlitz (2024).

Lípa stříbrná (*Tilia tomentosa*), Jevíčko (2025).

Červenolistý buk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea'), Lednice (2025).

Roubování se provádělo u vzácných rostlin, které nebylo možné přemnožit semeny. Postupně, až bylo zajištěno dostatečné množství rostlin z výsevů, se od roubování původních druhů upouštělo. Kultivary jsou specifické v tom, že na podnož se roubuje rostlina, která má zaručené stejné vlastnosti, jako matečná rostlina.

Roubování s sebou nese i problematické jevy. Podnož je příliš vzrůstná oproti kultivaru (viz jírovec), nebo naopak podnož je méně vzrůstná a roubovanec ji přerůstá – lípa (*Tilia platyphyllos*) jako podnož, je přerůstána lípou stříbrnou (*Tilia tomentosa*). V historii nebyly zkušenosti s afinitou – srůstáním roubovanců. Ale i tento aspekt je zaznamenáníhodný a musí se s ním při obnově rostlin pracovat.

U kultivarů bývá opět problém s afinitou, i když se jedná o stejný druh. Někdy se rostlina na konci života rozlomí a pořád je patrné místo roubování, které nebývá úplně srostlé a v tomto místě do rostliny vstupují patogeny. Z tohoto důvodu musí být roubovaným rostlinám věnována zvláštní péče a při hodnocení mechanického stavu jedince musí být zohledněno riziko selhání.

III. Srovnání novosti postupů

Předložený památkový postup doplňuje stávající metodiky a postupy ze specifického pohledu na kompozičně významné jedince, který je podstatou estetického vyznění kompozice. Na základě zkušeností z obnovy památek zahradního umění, zapsaných na Seznam světového kulturního dědictví (Zámecký park v Lednici a ve Valticích, Zahrady vily Tugendhat a parku Mošnice v Krajině kočárových koní v Kladrubech nad Labem), je možné specifikovat unikátní postupy, které byly použity pro objekty s největší světovou hodnotou kompozičního řešení. Malířská krajinářská škola vznikla v Lednici a byla rozvinuta v zámeckém parku v Průhonicích, taktéž zapsaného na Seznam UNESCO. Absolventi krajinářské školy v Lednici používali principy, které se naučili v Lednici, a utvářeli prostor i v objektech, které projektovali ve své praxi. Příkladem je Markéta Roder-Müllerová, která navrhla úpravu zahrady podle těchto principů u Vily Tugendhat. Památkový postup jde do podrobností obnovy jednotlivých kompozičně významných dřevin a specifikuje případy přesné lokace či záměny taxonu. Tato podrobnost nebyla zatím v obecných postupech metodik definována, ale na základě zkušeností autora je nutná pro zachování výrazu kompozice. Příklady použití dřevin v Lednici lze brát jako referenční a inspirační pro obnovu dalších objektů, zvláště s podrobnější znalostí práce autora vychovaného společnou krajinářskou školou. Tyto informace nebyly zatím zohledňovány.

Níže uvedené metodiky řeší problematiku pouze okrajově:

STAŇA, Ivan – KOHLOVÁ, Jana, *Památkový postup pro uplatnění zájmů a cílů památkové péče u objektů zahradního umění s vysokým podílem sbírek*, 2024.

- Tento postup řeší specifiky sbírek a není použitelný na všechny případy, kdy se nejedná o sbírku, ale čistě o komponované výsadby s estetickým záměrem.

VELEBIL, Jiří a kol., *Péče o dřeviny a jejich zachování v památkách zahradního umění*. Certifikovaná metodika. Průhonice: Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, 2016.

- Tato metodika řeší obecné pojmy a pěstební zásahy na jedincích, neřeší například substituci jedinců v kompozici. Předkládaný památkový postup metodiku rozvíjí jako nadstavbový modul.

KIRSCHNER, Jan – SOUČEK, Josef, *Metodika záchrany a revitalizace introdukovaných dřevin v památkách zahradního umění*. Certifikovaná metodika. 2015.

- Metodika opět řeší dílčí technickou část problematiky a nezohledňuje kompoziční vlastnosti a jejich zapojení do celkového díla.

IV. Podrobný popis ověření památkového postupu v praxi

Památkový postup byl v praxi ověřen, zrealizován a je v případových studiích doložen jako modelový příklad aplikace v objektech:

Zámecký park ve Valticích – příprava obnovy kompozičně významných jedinců

V zámeckém parku ve Valticích bylo připraveno kácení a výsadba jírovec maďal (*Aesculus hippocastanum*) 4 ks, borovice černá (*Pinus nigra*) 20 ks. A doporučení do management plánu v nejbližší době pro borovici černou, která trpí chřadnutím borovic. Současně byl vybrán prostor pro obnovu kompozičního úseku proti Žabímu sklepu, kde odumřely borovice černé a pajasan žláznatý je postupně chemicky likvidován.

Zámecký park v Lednici – výsadba 15 stromů v lokalitě ´Arizona´

Kompoziční úsek ´Arizona´ vznikl po roce 1880, tedy v době, krátce před vznikem Vyšší ovocnářské a zahradnické školy v Lednici. Studenti školy zde mívali praktickou výuku. Proto je zajímavé, že sortiment dřevin použitý v této části a v navazujících prostorech je v jejich návrzích totožný a pracují s ním na podobných principech, ale vždy kreativně a autenticky, ale lze poznat společné vlivy. Například změnu měřítka prostoru při přechodu z jednoho kompozičního celku do druhého, kdy je použit specificky tis jako „tisová brána“.

Léčebna v Jevíčku – obnova parku

V rámci projektu obnovy bylo provedeno hlubší prozkoumání historických podkladů nad rámec běžné projektové dokumentace. V průběhu realizace bylo vedení Léčebny seznámeno na přednášce o významu dřevin v jimi spravovaném objektu. Byly připraveny pokyny pro další postup péče. Bez použití tohoto postupu by nebylo dosaženo pochopení kompozice tohoto objektu a jeho následné obnovy. Autorem nově vzniklé kompozice je Václav Vetešník (absolvent 1908).

Stavebně historický průzkum Jiráskových sadů a Stavebně historický průzkum Náměstí 5. května v Hradci Králové

Díky podrobnému průzkumu kompozice a jejího druhového složení byla zjištěna shoda na použitém rostlinném materiálu v Jiráskových sadech. V obou případech byl použit stejný sortiment dřevin. I zde se typicky pracuje s prostorem, kdy je objekt členěn do čtyř kompozičních celků, které jsou od sebe odděleny dřevinami vytvářejícími hluboký stín a

pohledovou bariéru, kterou lze pro vstup do další části objektu projít (pokud se nepoužije obvodová cesta), tak jako je to v parku v Lednici. Autorem úprav parku po Františku Thomayerovi je Josef Kumpán (absolvent 1907).

Zahrada vily Tugendhat

Markéta Roder-Müllerová (absolventka 1919) navrhla úpravu zahrady vily po jejím dokončení. Část dřevin v objektu již rostla, další část byla pravděpodobně doplněna v této fázi vývoje. Podstatná je ale změna cestní sítě a změna koncepce prostoru, kdy se oddělila samostatná část zahrady od zahrady rodičů. Pro vstup je použito podobného efektu práce s měřítkem prostoru a podvědomým vnímáním člověka, jako je tomu u tisových bran v Lednickém parku – tedy výrazné zmenšení prostoru pro průchod a následné opětovné otevření po příchodu do volného prostoru. Jedna z nových cest je vedena tak, aby se za tisovou bránou objevila silueta věže kostela a z opačné strany majestátní vila. To je opět princip typický pro Lednickou krajinářskou školu.

Po zjištění typického sortimentu pro krajinářskou školu absolventů Vyšší ovocnářské a zahradnické školy v Lednici byl znovu prozkoumán sortiment rostlin u vily Tugendhat. Ten se shoduje v parku léčebny v Jevíčku, Jiráskových sadech i náměstí 5. května.

Taxon	Arizona +Parter (Lauche)	Vila Tugendhat (Roder- Müller)	OLU Jevíčko (Vetešník)	Jiráskovy sady (Kumpán)	Nám. 5. května (asi Kumpán)
<i>Acer platanoides</i> ‘Schwedleri’	1	1	1	1	1
<i>Aesculus x carnea</i>	1	1	1	1	
<i>Corylus colurna</i>	1	1	1	1	
<i>Platanus x hispanica</i>	1	1	1	1	
<i>Picea glauca</i> ‘Conica’			1	1	1
<i>Pseudotsuga menziesii</i> ‘Glaucá’	1		1	1	1
<i>Quercus robur</i>	1	1	1	1	
<i>Robinia pseudoacacia</i>	1	1	1	1	
<i>Sophora japonica</i>	1	1	1	1	1
<i>Tilia platyphyllos</i>	1	1	1	1	1
<i>Tilia euchlora</i>	1		1	1	
<i>Taxus baccata</i> - brána	1	1	1	1	

Tabulka Přehled sortimentu rostlin použitých v objektech, přítomnost kultivaru je označena 1.

V. Výčet konkrétních subjektů/skupin uživatelů, pro které je památkový postup určen

Krajinářští architekti, majitelé/správci objektů památek zahradního umění.

Města s historickými parky – postup byl ověřen ve dvou parcích města Hradec Králové.

Národní památkový ústav – zámecké parky v Lednici, Valticích, krajina Lednicko-valtického areálu.

Lesy České republiky – Národní přírodní rezervace Lednické rybníky v katastru Hlohovec, Valtice, Lednice.

Agentura ochrany přírody a krajiny – Národní přírodní rezervace Lednické rybníky v katastru Lednice a Hlohovec.

Odborný léčebný ústav v Jevíčku při správě parku.

Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta – při výuce předmětů Ateliér biotechniky a Vývoj Lednicko-valtického areálu.

VI. Seznam použité související literatury

KIRSCHNER, Jan; SOUČEK, Josef. 2015. *Metodika záchrany a revitalizace introdukovaných dřevin v památkách zahradního umění*. Certifikovaná metodika. Průhonice: Botanický ústav AV ČR, v.v.i. <https://invenio.nusl.cz/record/203175>

KREJČÍŘÍK, Přemysl; PEJCHAL, Miloš; ŠIMEK, Pavel; BULÍŘ, Pavel; PAVLAČKA, Roman. 2015. *Dřeviny zámeckého parku v Lednici*. Brno: Mendelova univerzita v Brně. ISBN 978-80-7509-356-1.

KREJČÍŘÍK, Přemysl; SEDLÁČEK, Jozef; KLEPÁRNÍK, Radim. 2024. From Flap Technique to Structure from Motion: A Case Study of a Historical Park Restoration. *Journal of digital landscape architecture*. (9), 584-591. ISSN 2367-4253. <https://doi.org/10.14627/537752053>

NOVÁK, Zdeněk. 2004. Od rozmarýnu k orchidejím – zimní zahrada zámku. In: KORDIOVSKÝ, Emil (ed.). *Městečko Lednice*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 405. Knižnice Jižní Moravy, sv. 34. ISBN 80-7275-055-0.

NOVÁK, Zdeněk. 2023. Krajinářský, přírodně krajinářský, malířsko-krajinářský? *Zahrada – park – krajina*. 33(2), 8–10.

PAVLAČKA, Radek. 2017. *Studie obnovy památky zahradního umění – ideová fáze projektové přípravy*. Praha: Národní památkový ústav. Odborné a metodické publikace, svazek 93. ISBN 978-80-7480-101-3.

PEJCHAL, Miloš; KREJČÍŘÍK, Přemysl. 2015. *Historie pěstování dřevin v Lednicko-Valtickém areálu do první světové války*. Brno: Mendelova univerzita v Brně. ISBN 978-80-7509-388-2.

PEJCHAL, Miloš; ŠIMEK, Pavel. 2016. *Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče* [certifikovaná metodika]. <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-203604>

PEJCHAL, Miloš; ŠIMEK, Pavel. 2018. *Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče: certifikovaná metodika*. Brno: Mendelova univerzita v Brně. ISBN 978-80-7509-588-6.

PEJCHAL, Miloš; ŠTEFL, Lukáš. 2020. *Metodická pomůcka k uplatnění autenticity dřevin v památkách zahradního umění* [certifikovaná metodika]. BÚ AV ČR, v. v. i., 2020. ISBN 978-80-86188-68-3. <http://hdl.handle.net/11104/0317814>

PEJCHAL, Miloš; ŠTEFL, Lukáš. 2020. *Role vybraných taxonů nepůvodních dřevin v památce zahradního umění* [specializovaná mapa s odborným obsahem]. [Uplatnění nepůvodních dřevin v kompozici vybraných částí zámeckého parku v Lednici k roku 2019 (tzv. "Parter" a tzv. "Arizona")]. 1: 550. Průhonice: Botanický ústav AV ČR, v.v.i. 589 x 836

mm.

https://www.ibot.cas.cz/invasions/naki/nmap_role_nepuvodnich_drevin.htm

PEJCHAL, Miloš; ŠTEFL, Lukáš. 2020. *Role vybraných taxonů nepůvodních dřevin v památce zahradního umění: specializovaná mapa s odborným obsahem*. [Uplatnění nepůvodních dřevin v kompozici vybraných částí zámeckého parku v Lednici k roku 1938 (tzv. "Parter" a tzv. "Arizona") – rekonstrukční mapa]. 1: 550. Průhonice: Botanický ústav AV ČR, v.v.i. 589 x 836 mm. https://www.ibot.cas.cz/invasions/naki/nmap_role_nepuvodnich_drevin.htm

POLÁKOVÁ, J. (Ed.). 2007. *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště. ISBN 978-80-87104-14-9.

RECHT, Hans. 1976. *Höhere Obst-und Gartenbauchule und das Mendeleum in Eisgrub*. Wien: VDWA H. Geyer, 1976.

SCHOLZ, Jaromír; MACHOVEC, Jaroslav (ed.). 1955. *Sadovnická estetika*. Praha: SPN.

STAŇA, Ivan; KOHLOVÁ, Jana. 2016. *Památkový postup pro uplatnění zájmů a cílů památkové péče u objektů zahradního umění s vysokým podílem sbírek* [památkový postup]. Průhonice: Botanický ústav AV ČR, v.v.i. <https://invenio.nusl.cz/record/203173> [25. 8. 2024].

ŠABATOVÁ, Lenka. 2021. Inženýři a architekti ve službách Liechtensteinů na počátku 19. století. II. *Jižní Morava*. 57(60), 50–80.

THOMAYER, František. 1903. *Stávající sady v Kyjově, návrh na odstranění nepřístojných stromů*. NZM Valtice. Inventární číslo: 183_V_Z_123.

VELEBIL, Jiří a kol. 2016. *Péče o dřeviny a jejich zachování v památkách zahradního umění*. Certifikovaná metodika. Průhonice: Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví. ISBN 978-80-87674-12-3. <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-203218>

Použité fotografie – archiv autora.

VII. Seznam publikací, které přímo předcházely památkovému postupu a byly publikovány (pokud existují), případně výstupy z originální práce.

BARÁNEK, Jan; MACEK, Petr (ed.). 2015. *Metodika stavebněhistorického průzkumu* [certifikovaná metodika]. Praha: Národní památkový ústav. Odborné a metodické publikace; svazek 70. ISBN 978-80-7480-037-5. <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-200987>

KREJČIŘÍK, P. 2004. *Krajinářská architektura a proměny historických prostorů*. Lednice: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně. ISBN 80-7157-823-1.

KREJČIŘÍK, P. 2004. Stavebně-historický průzkum – historický vývoj památky zahradního umění a jeho interpretace. In: KREJČIŘÍK, P. *Krajinářská architektura a proměny historických prostorů*. Lednice: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 11–17. ISBN 80-7157-823-1.

KREJČIŘÍK, P.; PEJCHAL, M. 2004. Introdukce exotických okrasných dřevin do Lednicko-valtického areálu. In: BENČAŤ, T. *Introdukcia a aklimatizácia drevín v podmienkach strednej Európy*. Zvolen: SAV, dendrologická sekce SBS, 86–91. ISBN 80-89183-11-5.

KREJČIŘÍK, P. 2005. Introdukce dřevin a čas v zahradní a krajinářské tvorbě. In: *Čas v životě, zahradě, krajině*. Luhačovice: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, občanské sdružení, 34–37. ISBN 80-902910-9-0.

KREJČIŘÍK, P. 2006. Genetické zdroje rostlin v zámeckých parcích a zahradách. In: *Ochrana rostlinných a živočišných zdrojů v ČR*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 26–28.

KREJČIŘÍK, P. 2006. Zámecký park v Lednici – aktuální problémy provozu. In: *Dny zahradní a krajinářské tvorby: město – zeleň a bydlení*. Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, 118–119. ISBN 80-86950-00-X.

KREJČIŘÍK, P. 2007. Biologická versus estetická hodnota stromu. In: VOŽENÍLKOVÁ, E.; PRAUS, L.; MADĚRA, P.; SZÓRÁDOVÁ, A.; KOLAŘÍK, J. *Strom pro život - život pro strom VI*. Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, 13–14. ISBN 978-80-86950-02-0.

KREJČIŘÍK, P. 2008. Nejvýznamnější aleje v Lednicko-valtickém areálu. In: *Strom pro život, život pro strom VII. Aleje v krajině*. Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, 69–71. ISBN 978-80-86950-04-4.

KREJČIŘÍK, P. 2011. Lednicko-valtický areál od zadání k realizaci. In: *Dny zahradní a krajinářské tvorby 2011: role a význam oboru krajinářská architektura ve společnosti*.

Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, o.s., 24–25. ISBN 978-80-86950-11-2.

KREJČIŘÍK, P. 2011. Obnova Hospitalu Kuks projekt Granátové jablko (IOP). In: KŘESADLOVÁ, L. *Historické zahrady Kroměříž 2011, Zahrada jako umění, umění v zahradě*. Kroměříž: Klub UNESCO Kroměříž, 75–77. ISBN 978-80-260-2073-8.

KREJČIŘÍK, P. 2011. Obnova zámeckého parku v Lednici. In: *Sborník abstraktů a příspěvků z workshopu Management kulturní krajiny*. Břeclav: Biosférická rezervace Dolní Morava, o.p.s., 3. ISBN 978-80-260-1258-0.

KREJČIŘÍK, P. 2013. Obnova parků a zahrad v České republice. In: *Historické parky a ich obnova na území Maďarska a Slovenska*. Palárikovo: HU-SKPARK, 32–38.

KREJČIŘÍK, P. 2013. Proměna Lednického parku. *Zahrada – park – krajina*. 23(Speciální číslo), 56–58. ISSN 1211-1678.

KREJČIŘÍK, P.; KREJČIŘÍKOVÁ, K. a kol. 2013. The Garden - The Building's Natural Setting. In: ČERNÁ, I.; ČERNOUŠKOVÁ, D. *Mies in Brno: The Tugendhat House*. Brno: Muzeum města Brna, 100–118. ISBN 978-80-86549-23-1.

KREJČIŘÍK, P. 2015. *Analýza autenticity vegetačních prvků v Libosadu v současné kompozici vztaženo k roku 1691* [specializovaná mapa s odborným obsahem]. Lednice: Mendelova univerzita v Brně. http://web2.mendelu.cz/zf_563_krarch/1.3.1_MAPY-k-metodice-Architektonicko-historicky-pruzkum-pamatek-zahradniho-umeni_Kromeriz-Libosad/

KREJČIŘÍK, P. 2015. *Vývoja interpretace zámeckého parku v Lednici* [specializovaná mapa s odborným obsahem]. Lednice: Mendelova univerzita v Brně. http://web2.mendelu.cz/zf_563_krarch/1.3.1_MAPY-k-metodice-Architektonicko-historicky-pruzkum-pamatek-zahradniho-umeni_Lednice/

KREJČIŘÍK, P.; PEJCHAL, M. 2015. *Architektonicko-historický průzkum památky krajinářské architektury* [certifikovaná metodika]. Lednice: Mendelova univerzita v Brně. <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-203276>

KREJČIŘÍK, P.; PEJCHAL, M.; ŠIMEK, P.; BULÍŘ, P.; PAVLAČKA, R. 2015. *Dřeviny zámeckého parku v Lednici*. Brno: Mendelova univerzita v Brně. ISBN 978-80-7509-356-1.

KREJČIŘÍK, P. 2016. Každý strom má své místo. In: *Strom pro život, život pro strom XV. Město a krajina – dva světy, jeden strom*. Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu o.s., 42–45. ISBN 978-80-86950-19-8.

KREJČIŘÍK, P. 2016. Metodický postup interpretace historických fotografií zahradního detailu. *Zprávy památkové péče = Journal of Historical Heritage Preservation*. 76(1), 28–32. ISSN 1210-5538. <http://zpp.npu.cz/prilohy/75.pdf>

KREJČIŘÍK, P.; KREJČIŘÍKOVÁ, K. 2016. Obnova Hospitální zahrady v Kuksu. *Zprávy památkové péče = Journal of Historical Heritage Preservation*. 76(5), 511–515. ISSN 1210-5538.

KREJČIŘÍK, P.; PEJCHAL, M. 2016. *Popisy rostlin v památkových objektech* [památkový postup]. Lednice: Mendelova univerzita v Brně. http://web2.mendelu.cz/zf_563_krarch/1.5.1_PAM-POSTUP_Popisy-rostlin-v-pam-objektech/

KREJČIŘÍK, P. 2016. Zahradní úpravy na dobových fotografiích. In: *Volný čas objektivem šlechty*. Svědectví fotografie, 1. Praha: Národní památkový ústav, 128–134. ISBN 978-80-7480-071-9.

KREJČIŘÍK, P. 2017. Obnova zahrady vily Tugendhat v Brně. In: *Zahradní architektura první poloviny 20. století*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 32–45. ISBN 978-80-86874-86-9.

KREJČIŘÍK, Přemysl; SEDLÁČEK, Jozef; KLEPÁRNÍK, Radim. 2024. From Flap Technique to Structure from Motion: A Case Study of a Historical Park Restoration. *Journal of digital landscape architecture*. (9), 584-591. ISSN 2367-4253. <https://doi.org/10.14627/537752053>

KREJČIŘÍKOVÁ, K.; KREJČIŘÍK, P. 2013. Zahrada vily Tugendhat. *Zprávy památkové péče = Journal of Historical Heritage Preservation*. 73(4), 324–327. ISSN 1210-5538. <http://zpp.npu.cz/clanek.php?ID=6882>

KREJČIŘÍKOVÁ, K.; KREJČIŘÍK, P. 2017. Projekt Granátové jablko – obnova Hospitalu Kuks. *Zahrada – park – krajina*. 27(4), 34–38. ISSN 1211-1678.

KULIŠŤÁKOVÁ, L.; KREJČIŘÍK, P. 2010. Srovnání areálu v Nových Zámcích u Litovle a provedených úprav na začátku 19. století v Lednicko-valtickém areálu. In: KUBEŠA, P. *Komponovaná kulturní krajina a možnost její obnovy a zachování*. Olomouc: Národní památkový ústav, 30–31. ISBN 978-80-86570-17-4.

MADĚRA, P.; PEJCHAL, M.; ÚRADNÍČEK, L.; KREJČIŘÍK, P.; DRESLEROVÁ, J.; KLIMÁNEK, M.; MIKITA, T.; ČERMÁK, M.; ČÍŽKOVÁ, L.; LIČKA, D.; ČUPA, P. 2008. *100 nejzajímavějších stromů Biosférické rezervace Dolní Morava*. [Břeclav]: Biosférická rezervace Dolní Morava. ISBN 978-80-254-1236-7.

PEJCHAL, M.; ŠIMEK, P.; KUŤKOVÁ, T.; KREJČIŘÍK, P.; MARTÍNEK, J. 2004. Obnova vegetačních prvků a režim péče o ně v památkách krajinářské architektury a zahradního umění. In: KREJČIŘÍK, P. *Krajinářská architektura a proměny historických prostorů*. Lednice: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 4–10. ISBN 80-7157-823-1.

PEJCHAL, M.; KREJČIŘÍK, P. 2010. Příspěvek k historii introdukce dřevin v Lednicko-valtickém areálu. *Acta Pruhoniciana*. 95, 97–114. ISSN 0374-5651.

PEJCHAL, M.; KREJČIŘÍK, P. 2012. Příspěvek k historii pěstování domácích dřevin a jejich kultivarů v Lednicko-valtickém areálu. *Acta Pruhoniciana*. 100, 99–107. ISSN 0374-5651.

PEJCHAL, M.; KREJČIŘÍK, P. 2013. Instandhaltung und Instandsetzung von Gehölzelementen im Schlosspark in Lednice. In: BERNHARD, E.; MARTZ, J. *Strategien der Gehölzverwendung im Landschaftsgarten*. Regensburg: Stadt Regensburg, Gartenamt, 33–40.

PEJCHAL, M.; KREJČIŘÍK, P. 2015. *Historie pěstování dřevin v Lednicko-valtickém areálu do první světové války*. Brno: Mendelova univerzita v Brně. ISBN 978-80-7509-388-2.

STŘÍTESKÝ, I.; JILJÍK, J.; KREJČIŘÍK, P. 2013. *Lednický park vypravuje*. <http://www.skyfilm.cz/dokoncene-porady/lednický-park-vypravuje/>

ŠIMEK, P.; PEJCHAL, M.; KREJČIŘÍK, P. 2004. Výsledky dendrologického průzkumu Podzámecké zahrady v Kroměříži. In: KREJČIŘÍK, P. *Historické zahrady Kroměříž 2004: vývoj zahradní kultury*. Hrdějovice: Agentura Bonus, 27–30. ISBN 80-86802-03-5.

ŠMÍDA, J.; KREJČIŘÍK, P. 2014. Lednice-Valtice Estate – residence of genius loci. In: IGNATIEVA, M.; MELNICHUK, I. *Restoration, reconstruction and development of cultural, industrial and natural landscapes: International conference proceedings*. St. Petersburg: SPbSTU, 73–74. ISBN 978-5-7422-4489-9.

ZATLOUKAL, P.; KREJČIŘÍK, P.; ZATLOUKAL, O. 2012. *The Lednice-Valtice Estate*. Praha: Foibos Books. ISBN 978-80-87073-46-9.

ZATLOUKAL, P.; KREJČIŘÍK, P.; ZATLOUKAL, O. 2013. *Die Kulturlandschaft Lednice-Valtice, Parkführer*. Praha: Foibos Books. ISBN 978-80-87073-64-3.